

פרידה מהעורכת הראשית

פרופ' אביבה חלמיש

ראש הוצאת הספרים של

האוניברסיטה הפתוחה בין השנים 2013-2018

לפני שנים אחדות החליטה האוניברסיטה הפתוחה להשיק הוצאת ספרים משלה, שבה יראו אור ספרי עיון מקוריים, מבוססי מחקר ומעוררי עניין. היה זה צעד מתבקש מצדו של מוסד אקדמי ששמו הולך לפניו כמפיק ספרי קורסים המשמשים לא רק את הסטודנטים שלו אלא גם מוסדות להשכלה גבוהה אחרים, וכן ציבור מתעניין רחב, ושספריו זוכים להערכה רבה לא רק בשל תכנם המשובח אלא גם הודות לעיצובם מושך העין והידידותי. יתר על כן, הצעד הזה עולה בקנה אחד עם תפיסת העולם החברתית של האו"פ, האמונה על הנגשת אוצרות ידע לכלל החברה הישראלית.

כשחשבנו על שם באנגלית להוצאה, צירוף האותיות הראשון שעלה בראשנו היה OUP, אך התברר שראשי תיבות הללו כבר נתפסו על ידי אוניברסיטת אוקספורד, והתפשרנו על OUI-Press, בלי לוותר על השאיפה למצוינות. הקמנו מערכת אקדמית המונה תשעה חברים: היו"ר וארבעה חברים מסגל האו"פ וארבעה חברים מאוניברסיטאות אחרות, המייצגים תחומי דעת מגוונים, בדומה לכתבי היד שציפינו לקבל. המערכת הפעילה כללי שיפוט מוקפדים, ועשרת הכותרים שראו אור עד עתה, ועוד כעשרה הנמצאים בשלבים שונים של הפקה, הם רק מקצת שפע כתבי היד שהגיעו לשולחן המערכת, אשר רובם לא עמדו בקריטריונים המחמירים שקבענו.

פרסים והישגים

הודות לתרומה מ"קרן גולדברג" מסן דייגו ייסדנו סמוך לראשית פעילותה של הוצאת הספרים פרס שנתי לכתבי יד מצטיינים, המוענק בשני מסלולים: המסלול האחד, "מסלול הוותיקים", מיועד לכתבי יד שמחבריהם כבר פרסמו ספר אקדמי אחד לפחות; המסלול האחר, "מסלול הביכורים", נועד לכתבי יד מאת מחברים שזה כתב היד האקדמי הראשון שהם מבקשים לפרסם. במסלול הוותיקים זכו עד כה פרופ' יורם בילו ופרופ' יהודע עמיר (שספריהם כבר ראו אור) וד"ר טל דקל; הזכות במסלול הביכורים הם ד"ר רבקה ברוט, ד"ר תמה חלפין וד"ר סיגל דויד, שספריהן נמצאים בשלבים שונים של הפקה. הפרס הוא למעשה כפול: לא רק מענק כספי אלא גם מימון כל עלויות הפקת הספר. בדומה להוצאות האקדמיות האחרות בישראל, מחברים שספריהם רואים אור במסלול הרגיל של הוצאת הספרים משתתפים בכמחצית מעלויות הפקת ספרם. כמעט כל כתבי היד המוגשים במסלול הביכורים הם עיבוד של עבודות דוקטורט, ויש חשיבות מיוחדת

תחושת שליחות והכרה בחשיבות. פרופ' אביבה חלמיש

קצרה היריעה מלהזכיר את כל אנשי ונשות האו"פ שתרמו להקמת הוצאת הספרים ולהצלחתה. ובכל זאת, אי אפשר שלא להזכיר את פרופ' יואב יאיר, שבתפקידו כדיקן פיתוח וטכנולוגיות למידה, היה כוח המניע מאחורי קבלת ההחלטה להקים הוצאת הספרים (ותודה אישית ממני על שדרבן אותי לגשת למכרז לעמוד בראשה); ואת הנשיא, פרופ' קובי מצר, שכחובב ספר היה מעורב בהוצאת הספרים מעל ומעבר למתחייב מתפקידו, והיה לי לעזר רב בשנים המעצבות של ההוצאה. אגב, אנחנו עדיין מחפשים שם עברי להוצאת הספרים, שיבטא את השיוך שלה לאו"פ אבל יבדל את הכותרים שלה מספרי הקורסים. הצעות תתקבלנה בברכה ובתודה.

בכך שפרס "קרן גולדברג" מאפשר לחוקרים בראשית דרכם להוציא לאור את פירות מחקרם. נוסף לבחירת כתב היד הזוכה, ממליצות ועדות השיפוט של הפרס על כתבי יד שאף כי לא זכו בפרס ראוי לשקול את פרסומם במסלול הרגיל (לאחר הליכי השיפוט המקובלים). ואכן, כמה וכמה כתבי יד שראו אור בהוצאת הספרים הגיעו אלינו כמועמדים לפרס "קרן גולדברג".

הוצאת הספרים נוהגת לקיים ערב עיון לכבוד הספרים שהיא מוציאה לאור כחלק מתהליך החשיפה שלהם לציבור. על אחדים מן הכותרים שראו אור אצלנו נכתבו ביקורות במדורי הספרות של העיתונים המובילים, וכמה מן המחברים התראיינו באמצעי התקשורת. באחרונה זכה ד"ר דרור גרינבלום בפרס ע"ש נתנאל ואריקה לורך מטעם יד יצחק בן-צבי על ספרו **מגבורת הרוח לקידוש הכוח: כוח וגבורה בציונות הדתית בין תש"ח לתשכ"ז**. בתוך זמן קצר יחסית רכשה לעצמה הוצאת הספרים של האו"פ מעמד של הוצאה נחשבת גם במושגים של עולם הקידום האקדמי, ומרצים באוניברסיטאות ממליצים לתלמידיהם להגיש לנו כתבי יד לשם בחינת התאמתם לפרסום אצלנו.

כשיצאנו לדרך התחלנו ממש מבראשית. ניסחנו קול קורא להגשת כתבי יד, קבענו כללי עבודה למערכת ולוועדת הפרס, לעיצוב הפורמט של הספרים, הלוגו, הגופן, העטיפה, אתר הבית, וכיוצא באלה. כל זה לא היה מתאפשר בלעדי המסירות והיכולות של ליטל בכר, הרכזת המינהלית של הוצאת הספרים.

בשנים שעמדתי בראש הוצאת הספרים של האוניברסיטה הפתוחה גברה הערכת לדבר החמקמק הקרוי "רוח האו"פ". כל מי שהיה מעורב בדרך זו או אחרת בענייני הוצאת הספרים עשה ועשתה זאת באכפתיות ומתוך תחושת שליחות והכרה בחשיבותה של הוצאת הספרים. החל באנשי הכספים, דרך יחידת המחשב, מחלקת יחסי ציבור (ובייחוד אפרת ליבנה-אברהם שדואגת "לשים אותנו על המפה" התקשורתית) וכלה בחבורה המופלאה של בית ההוצאה לאור בראשותה של יונה לשד-רובינשטיין, שנרתמו למשימה במקצועיות ובאהבה, וממשיכים בכך בהנהגתה ולאור חזונה של מאיה להט-קרמן.

עתה, לאחר כמעט שש שנים בתפקיד, כשהוצאת הספרים היא כבר לא "פילוט" וכבר לא "בהרצה", אלא עומדת איתן על שתי רגליה, עת היא להעביר את שרביט הראשות. אני מאחלת הצלחה רבה לפרופ' תמר הרמן שקיבלה על עצמה את המשימה וסמוכה ובטוחה שהיא תציעד את הוצאת הספרים צעדים רבים קדימה ולמעלה, בעזרת הסביבה האו"פית התומכת.